

Hälsa är en mänsklig rättighet

*inte en kommersiell
marknadsvara*

Hälsa som rättighet

Bästa möjliga hälsa är en grundläggande mänsklig rättighet och har en central plats i FNs deklaration om de mänskliga rättigheterna. Sverige har godkänt deklarationen och den är därför bindande för all offentlig verksamhet.

Sjukvårdens uppgift är att förebygga ohälsa, behandla och lindra sjukdom samt åstadkomma största möjliga livskvalitet och funktionsförmåga vid bestående ohälsa. Hälsa som en rättighet innebär att alla har rätt till sjukvård och att vårdens resurser måste fördelas efter behov.

Rättighetsperspektivet finns klart utsagt i hälso- och sjukvårdslagen som förutsätter att landstinget och i vissa fall kommunen har ett ansvar för all offentligt finansierad sjukvård. Lagen stadgar också att sjukvården har ett förebyggande ansvar och måste fördelas efter behov. De som är svårast sjuka skall ha företräde till vården.

Privatiseringen innebär snedfördelning

Med argument om valfrihet i vården har stora delar av sjukvården i Stockholms län privatiserats och etableringsfrihet för vårdgivare inom framför allt primärvård och äldreomsorg gäller. Inom andra

delar av vården, exempelvis psykiatrin, har delar av verksamheten lagts ut på entreprenad.

Vårdvalssystemet och etableringsfriheten har medfört att den kommersiella marknaden – inte människors behov – styr sjukvårdens lokalisering. Detta har visat sig tydligt i Stockholms län där nya vårdcentraler i högre grad etablerats i socialt väletablerade områden än i områden med hög sjukdomsburda. Vård av jämförelsevis friska människor är ekonomiskt mer lönsam än vård av människor med komplicerade vårdbehov, psykisk eller fysisk funktionsnedsättning eller med dålig ekonomi. Ingen ersättning går till förebyggande verksamhet som är en av sjukvårdens kärnuppgifter.

Dessa förändringar har bidragit till att skapa en sjukvårdsmarknad som domineras av ett fåtal stora vårdföretag, som i flera fall ägds av riskkapitalbolag som gjort miljardvinster, vilka tillfallit ägarna istället för vården och placerats i skatteparadis.

Ersättningssystemet som används inom sjukvården i Stockholms län premierar läkarbesök som kan klaras av på kort tid. Systemet har inneburit att man på många håll brutit sönder det samarbete mellan olika personalgrupper som funnits inom sjukvården. Detta har drabbat bland annat psykosociala verksamheter och långsiktiga patientkontakter.

»»»»

Vinstintressena ökar även risken för vårdetiska övertramp. Marknadsstyrning av sjukvården med fokus på vinstintressen hotar människosynen och människovärdet i vården.

Insyn och demokratisk kontroll

Privatiseringen innebär ett hot mot sjukvårdens demokratiska styrning, bl a därför att meddelarfriheten och möjligheten att avslöja missförhållanden inskränks. Trots uppenbara missförhållanden har det visat sig både kostsamt och tidsödande att lösa ut vårdgivare som inte upprätthåller elementära kvalitetskrav. För att vården ska fördelas efter behov måste sjukvården styras demokratiskt och vara öppen för medborgarnas insyn och kontroll.

Skärp lagstiftningen

Vårdval Stockholm och den privatisering som skett inom sjukvården i Stockholm står i direkt motsättning till hälso- och sjukvårdslagens mål om att vård skall ges på lika villkor och att de som är svårast sjuka skall ha företräde till vården. Hälso- och sjukvårdslagen behöver därför skärpas så att det blir möjligt att utkräva ansvar av landsting som inte följer eller motarbetar lagstiftningen.

Svensk sjukvård har hittills hävdat sig väl med förhållandevis måttliga kostnader och hög medicinsk kvalitet. Privatiseringen av sjukvården i Stockholms län överensstämmer med internationella erfarenheter av privat och marknadsstyrd sjukvård. Länder

med privata vårdssystem har betydligt *högre sjukvårdskostnader och sämre hälsoutfall* än de där vården drivs i offentlig regi.

Offentlig vård ger större möjligheter till insyn och öppen redovisning av vårdresultat. Det ger bättre förutsättningar för ett uppsökande och förebyggande arbete, liksom för att integrera öppen och slutten vård, vilket innebär större möjlighet till valfrihet för alla grupper i samhället.

Hälso- och sjukvårdslagen bör skärpas så att det blir en skyldighet för landstingen att främja jämlikheten i vården.

Vårdval Stockholm måste ersättas av ett rättvist system som:

- ger god vård till alla på lika villkor och ger företräde till dem med de största behoven.
- minskar ojämlikheten i tillgång till hälso- och sjukvård och gör den tillgänglig med hänsyn till de olika socioekonomiska förhållandena i länet.
- gör sjukvården lättillgänglig och effektiv.
- ger vård på rätt kompetensnivå och av hög kvalitet.
- arbetar förebyggande och hälsofrämjande för såväl medborgarna som de anställda.
- utvärderas fortlöpande med vetenskapliga metoder för att ge bästa möjliga hälsa till alla.

Gemensam Velfärd Stockholm, februari 2010
www.gemensamvalfard.se

**Ställ krav på partierna
– visst kan vi påverka!**

Välfärdstjänster ska ses som mänskliga rättigheter, inte varor på en marknad.

Våra skattepengar ska gå till välfärd, inte till vinster i privata företag!

Utveckla den gemensamma välfärden och förbättra våra möjligheter att påverka den – som människor och medborgare, inte som kunder.

